

Titul Česká astrofotografie měsíce za únor 2026 obdržel snímek Karla Sandlera s názvem „Jupiter, přechod měsíce Io a jeho stínu“

Pohlédneme-li v současné době na noční oblohu, pravděpodobně nás zaujme jasný objekt, nacházející se nyní v souhvězdí Blíženců. Nejedná se o žádnou jasnou hvězdu. Ostatně, pokud bychom měli tu trpělivost a sledovali její pohyb mezi ostatními hvězdami na nebi, zjistili bychom, že se po nebi mezi nimi pohybuje. Tak trochu si představuji našeho pradávného předka, který si s největší pravděpodobností těchto změn nad svou hlavou mohl všimnout. Ovšem upřímně řečeno se obávám, že tomuto jevu, na rozdíl od nás, nevěnoval pozornost. Stáda zvířet to nepřilákalo, sít obilí se podle toho nedalo. Netrvalo ovšem asi moc dlouho, snad nějaká ta stovka tisíc let, a vše se změnilo. Naši prapradědové a prababičky zjistili, že sít budou podle Sírta, den se začne prodlužovat po slunovratu a jaro přijde s Plejádami. Ale oblohu sledovali neustále a opět je zaujaly ony „hvězdy“, putující na pozadí ostatních. Nazvali je hvězdami bludnými, na rozdíl od stálic, které svou polohu neměnily. Zjistili, že jich vidí pět, tu šestou okem viditelnou – Uran – pravděpodobně nepostřehli. Hvězdy si spojili do souhvězdí, nechali v nich běhat bludné hvězdy – planety a vyrobili si astrologii. Podle fáze Měsíce nejdříve začali kácet stromy na trámy, později začali kombinovat pohyby planet a lidské osudy, až nakonec ... z astrologie pomalu vznikla astronomie.

Ano, lidský duch se málokdy spokojí s daným stavem vědomostí a informací. Po spoustě let zkoumání drah těchto planet, kdy nakonec v 16. a 17. století společným úsilím Tychona de Brahe, Keplera a Newtona (ten tedy přiložil své polínko o více než sto let později a měl také již dalekohled) a mnoha dalších nadšenců, naši předci zjistili, že se planety pohybují po eliptických drahách kolem Slunce, zjistili, jak jsou velké a těžké a proč se pohybují tak, jak se pohybují. Posléze na ně zaměřili své dalekohledy. A kreslili a kreslili. Někteří, jako například Galilei či později Huygens, upozorovali jejich trabynty (tedy měsíce), později i prstence. Později se podařilo sestavit dalekohledy větší, které umožnily sledovat i další detaily. Oblačné útvary v atmosférách, další měsíce, další prstence. Později se fotoaparáty a další detektory přenesly na kosmické sondy. Ty brázdlily a dodnes brázdí meziplanetární prostor, dopadaly a dopadají, nebo měkce přistávají na povrch planet. A stále přinášejí nové obrázky a informace a tu a tam i nějaký ten „kamínek“.

I když toho o planetách Sluneční soustavy víme asi poměrně hodně, vrátíme se nyní k vítěznému snímku únorového kola soutěže Česká astrofotografie měsíce, kterou zaštiťuje Česká astronomická společnost. Tu vyhrál astrofotograf Karel Sandler se svým portrétem největší planety Sluneční soustavy Jupiter. A nejen tohoto plynného obra zachytil jeho dalekohled. Kromě mohutných atmosférických pásových struktur můžeme poblíž východního okraje zaznamenat 2 útvary. Jednak obří bouři, pozorovanou možná vlastně téměř od té doby, co se na Jupitera koukáme dalekohledem. Nejstarší pozorování je spojováno s italským astronomem Giovanni Domenico Cassini, který v roce 1665 zaznamenal výraznou oválnou skvrnu v atmosféře planety. Někteří historici uvádějí ještě dřívější pozorování od Roberta Hooke z roku 1664. Není však zcela jisté, zda tato pozorování popisují stejný útvar, jaký dnes nazýváme Velká rudá skvrna. Nepřerušené sledování současné skvrny máme až od konce 19. století (kolem roku 1878). Velká rudá skvrna je obří anticyklonální bouře, která rotuje proti směru hodinových ručiček. Vítr zde dosahuje až 600 km/h. Velikost skvrny se v průběhu času výrazně zmenšuje od původních cca 40 000 km na současných asi 15 000 km. Druhým útvarem je černá tečka stínu, který na povrch planety vrhá měsíc Io. Ten byl objeven v roce 1610 astronomem Galileem Galileim, jeho průměr je 3643 km a jde o vulkanicky nejaktivnější těleso Sluneční soustavy s 400 aktivními sopkami.

Na závěr bychom rádi pogratulovali Karlu Sandlerovi k hezkému snímku a jsme moc rádi, že jej zaslal do soutěže. A samozřejmě držíme palce v dalších fotografických úlovcích nejen v oblasti planetární fotografie.

Autor: Karel Sandler
Název: Jupiter, přechod měsíce Io a jeho stínu
Místo: Praha
Datum: 22.01.2026
Snímač: PlayerOne Uranus C Pro
Optika: Celestron C11 XLT
Montáž: SkyWatcher AZEQ6-GT
Popis: 1 x 5 sec

další informace si můžete prohlédnout na
<http://www.astro.cz/cam/>.

Za porotu ČAM Marcel Bělík, Hvězdárna v Úpici